



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Statuta prouincialia et synodalia ecclesie Colonie[n]sis (Köln)

Colonie, 29. IX. 1492

Statuta Engilberti

urn:nbn:de:hbz:466:1-30901

Statuta Engilberti v.

ant decanos et capitula nihilominus
admonere ut tales pro canonicis vel
prebendarijs nō admittant.

De emunitatibus et muris ecclesiarum

Item quod omnes ecclesie collegiate
emunitates suas muro circūda-
tas, et clausuras portarū bñ mur-
nitas habeant. firmissime precipimus et
mandamus. **¶** Nec itaqz nre visitatio-
nis precepta canonica et statuta, a no-
bis edita precipimus inuolabiliter obser-
uari, et vñūquodqz collegiū ea in scripto
ad sue exemplar et regimē vite recipi-
at, et recepta penes se in ppetua comē-
rande memorie teneat diligenter. Nec
itaqz ad pñs statuimus saluo nobis, qd
alia, si qua adhuc occurrerint opus ha-
beria reformationis aut correctionis
remedio, siue de canonicis aut monachis
sue etiā plebanis existāt, ea statuimus
ut inde put expedies fuerit loco et tē-
pore ordinemus. **¶** Pronūciatū et datum
Coloniē Quarto idus Martij: Anno
dñi millesimo ducentesimo sexagesimo.

Incipiūt capitula

seu rubrice statutorū ecclesie Coloniē edi-
tor a bone memorie dño Engilberto ar-
chiepo Coloniē, que facta sunt prouincia
lia p dñm Henricum archiep̄m.

¶ Primo cōtra eos qui manus in
clericos vel psonas ecclesiasti-
cas iniiciant temere violentas

¶ Item contra incendiarios et effractores
bonorū ecclesiarum et monasteriorū.

¶ Item contra violatores emunitatū et
potum ecclesiarū.

¶ Item cōtra raptos et inuasores bonorū
ecclesiarū et ecclesiasticarū psonarū

¶ Item contra detentores seu subtracto-
res decimarū

¶ Item p̄ nobiles in expeditiōibus damna
p̄sonis ecclesiasticis, in curtib⁹ inferētes

¶ Item cōtra illos qd se de bonis clericorū
siue in vita siue in morte introuertunt

¶ Item ut bona clericorum transeant sine
theloneo libera et absoluta.

¶ Item ne clerici vel religiosi trahātur ad
iudiciū seculare.

¶ Item contra clericos qui psonas ecclesi-
asticas ratione bonorū suorū vocāt ad
forum seculare.

¶ Item ut similiter cōtra occupātes bona
ecclesiarū procedatur.

¶ Item ut iudices ecclesiastici laicis cōtra
clericos causam habentib⁹ faciāt iustu-
ciam expeditam.

¶ Item contra impediētes et turbatores
celebrationes synodorū.

¶ Item ut prelati iurisdictione sua libere
utantur in terminis corū iurisdictioni
subiectis.

¶ Item ut iudices ecclesiastici fraudē in
iudicijs suis nō committant

¶ Item ne iudices ecclesiastici se de causis
ad forū seculare spectantib⁹ introuertāt

¶ Item cōtra impediētes ecclesiasticorū
iudiciū iurisdictionē et executionem
sententiarum.

¶ Item cōtra eos qd clericos nō sine violē-
ta manuū iniectiōe capiūt et detinēt

¶ Item p̄cessus cause contra eosdem

¶ Item ne filij vel filie clericos captiuātū
et p̄ annū excoīcarorū ad ordines vel ad
bñficia admittātur.

¶ Item mitigatiōes
p̄ fratrib⁹ et sororib⁹ ac alijs psonis scē si
se voluerit infra annū canoīce expurgāe.

¶ Item si clericū in alia diocesi capi vel in
ista captū ad aliā diocesim deduci p̄tigat

¶ Item p̄ occasores et mutilatores clericorū.

¶ Item p̄ eos qd minas intulerint psonis ec-
clesiasticis de corpe vel de rebus

¶ Item p̄ eos clericos qd sacrilegiū in cleri-
cos committere nō verentur.

¶ Item p̄tra clericū qui occasione alicuius
questionis clericū aliquē captiuauerit.

¶ Item contra clericos qui mutilāt vel
occidunt clericos.

Item de litigantibus super vna p̄bēda
in aliqua ecclesia diocef̄ colōn̄.

Itē Ne aliquis clericus sacrilegis seu
excoicatis aut vsurarijs assistat vel eos
defendat.

Itē ne clerici capellani nobiliū excōi-
catorū p̄ mensem cū ip̄s dñs suis per-
moneant.

Itē contra eos qui sententiā excōicati-
onis dānabiliter vilipendūt.

Itē Processus de eodē.

Item vt prelati et quilibz ecclesiastice
p̄sone ad obseruationē statutorū istorū
fideliter teneantur.

Itē contra clericos in executionibus
sententiarū remissos et sentētiās ipsas
modo debito nō seruantes.

Itē vt p̄cepto forefacto statim cessetur
a diuinis ne quis se possit p̄ crassā igno-
rantia excusare.

Itē vt hec statuta ad p̄sonas ecclesiasti-
cas cuiuscūq; ordinis extendantur.

Itē vt hec statuta ne aliquē latere pos-
sint taz in capitulis q̄ in alijs locis, ser-
uius publicentur.

Itē vt nomina sacrilegorū posita in re-
gistro sepius recitentur.

Incipiūt Statuta predicta.

Henricus dei gratia sancte Colo-
niens̄ ecclesie archieps̄ sacri im-
perij p̄ Italiā archicācellarius
sacro presentī prouinciali Concilio. Ad
p̄petuā rei memoriā, reipublice curam
gerētes illud affectātes quod in corde
gerimus, vt nostris subiectis pacē qui-
etes et trāquillū statū p̄paremus, ac nūc
nouorū editiōe nūc antiquorū extensio-
ne decretorū libertatē ac emunitatē ec-
clesiasticā cōseruemus, ac insurgentium
contra ip̄am conatus et appetitus noi-
xios etiā penarū additiōibus refrene-
mus. Sane iam dudū felicis recordati-
onis dñs Engilbertus Coloniens̄ ar-
chieps̄ n̄r̄ p̄decessor speculator quidus

et suorum subditorū defensor inclitus
ad manutenendā ac defendendā liber-
tatem et emunitatem et ecclesiarum et
ecclesiasticarum personarū, ac eorū qui
in sortē dñi sunt vocati, q̄ plura vltra
prouisiones tā iuris canonici q̄ ciuili-
statuta synodalia, nō taz salubria et vti-
lia q̄ necessaria pmulgauit, eaq; penarū
adictiōibus sicut extitit expediens,
vallauit prouide et cōsulte. Que de cō-
silio et cōsensu n̄ri Capli Colōn̄, ac ver-
nerabilū patrū dñorū Godofridi Schar-
burgenf̄, et Godofridi Dindens̄, ac pu-
curatorū venerabilū p̄m dñorū Adol-
phi Leodiens̄, et Lodouici Monasteri-
ens̄ Ecclesiaz ep̄orū n̄rorū suffraganeo-
rum, et procuratorū ecclesie Trarēctē-
ip̄a trarēctē, sede vacāte in p̄senti n̄ro
concilio prouinciali cōgregatorū Saluis
p̄dictorū suffraganeorū n̄rorū statuto sy-
nodalibus, si que h̄nt, eis et eorū eccle-
sijs et monasterijs, et p̄ijs locis, ecclesi-
asticis q̄ p̄sonis plenus p̄uidētibz, q̄b̄
p̄ p̄ntes p̄iudicare non intendim⁹, sed
ea in suo robore volumus p̄manere, nisi
auctoritate p̄ntiū duximus approbāda in-
nouāda et auctorizāda, ac ad totā n̄ram
p̄uincia vt vniformitas in ea inducat
in oībus suis modo, et forma, et tenoribus
extēdenda. Ip̄a q̄ ad totam n̄ram
p̄uincia extēdim⁹ p̄ p̄ntes. Decernē-
tes ea vt prouincialia statuta et decreta
amodo debere firmiter teneri, et obser-
uari. Quorū q̄dē statutorū tenor de ver-
bo ad x̄bū dinoscitur esse talis.

Engilberti

In noie dñi Amē. Engilbertus
dei gratia sancte Colōn̄, ecclesie
archieps̄ sacri imperij archicā-
cellarius. Quāuis ad manutenendā ac
defendendā ecclesiaz emunitatez et ad
cōseruandū ius et libertatē ecclesiarum
ip̄az et ecclesiasticarū p̄sonarū, et eorū q̄
sortē dñi sunt vocati, plurima tā cano-

nica & legalia edicta sint statuta. et diuer
 se etiam a diuersis nris predecessibus
 ac maioribus sup hoc puides emana
 runt. n̄ quia excrecente malicia quoru
 dam zelū dei nō habentū. noua graua
 mina. exactiōes et aduocaciones pra
 uas. et detestabiles. cōtra ecclesiā dei. et
 ecclesiasticas psonas machinātū. ipa ec
 clesia p statuta et puides h̄mōi a suis
 oppressionibus. q̄s patit a diuersis. nul
 laremo subleuat. Nos cōsiderātes. q̄
 cōtra diuersas et innumerabiles tribu
 laciones et iniurias. q̄ a nōnullis q̄ no
 men dñi inuacūū recipe nō formidāt. et
 solo noīe se gloriānt chustianos. eccle
 sias et ecclesiasticas psonas frequent̄ et
 marie modernis t̄pibus inferunt. pau
 cissimi mo nulli etiā ecclesie deuotōū
 se opponit licet ex debito oēs ad hoc eē
 debeāt obligati. Et marie locoꝝ mode
 ratores et iudices seculares. q̄ ex impia
 li etiā p̄stitutiōe. ad vlciscendū ecclesia
 rum et ecclesie ministrōū iniurias et sa
 crilegos sunt astricti. Ad expectatō q̄
 ab eis vltio iuriarū exposcat. ppter qd̄
 cōtingit malos in malo plus aiari. et ec
 clesiam cū nō sit q̄ p̄oletur eā sentire in
 rebus. et psonis multiplex detrimentū
 Volētes itaq̄ incurtib⁹ malorū. se erū
 gentiū ex aduerso p̄ ecclesiā dei. et eccle
 siasticā libertatē. cohercione q̄ possum⁹
 obuiare. saluis et in suo robore duratu
 ris cōstitutionib⁹. et ordinationib⁹ pre
 decessorū n̄rorū. p̄ q̄s ecclesijs et eccle
 siasticis psonis in suis libertatib⁹ ē p̄
 spe. n̄. quas nos innouamus. et approba
 mus et precipimus p̄ n̄raz ciuitatē et
 diocesim inuolabiliter obseruari. Sal
 uis etiā iuribus p̄latorū et ecclesiarum
 et cōsuetudinib⁹ licitis et honestis. ele
 ctionib⁹ tā in prelaturis q̄ beneficijs.
 correctōibus et ordinationib⁹. ac alijs
 libertatib⁹ hucusq̄ in ecclesijs habitis
 et seruatis. que oia et singula ipis eccle
 sijs et ecclesiasticis psonis. cōfirmamus

et firma ac illibata volumus pmanere.
 de cōmuni p̄silio et assensu capituli n̄ri
 et oīm p̄latorū. et ecclesiarū et cleri ciui
 tatis et diocesi Coloni. et ad illoꝝ soli
 citā instantiā. vt p̄scriptorū coherceat
 audacia. et possint viri ecclesiastici tū
 int̄ ip̄obos diuinis obsequijs feruent
 eius insudare.

Cōtra iniectores manū in clericos

Tardimus vt sacrilegi q̄ suadē
 te diabolo. dei timore postposi
 to. manus inieciūt in clericū vel
 alias psonas ecclesiasticas et religiosas
 temere violētas et ex hoc incidunt in
 excōicatiōis s̄n̄iaz canonis tā p̄latis. p̄
 frequētē denūciationē. et cōmunionis
 denegationē. recōciliationis gratiā q̄
 rere. et de offensa satisfacere cōpellant
 Et de iniectōe h̄mōi cōstituit p̄ facti
 euidentia. vel publicā famā. vel aliā su
 dem corā loci ordinario faciendā. p̄ iura
 mentū iniuriā passi. si fuerit p̄sona ho
 nestā et fide digna. vel p̄ testes in loco
 in quo sacrilegi domiciliū habuerint. et
 in quo sacrilegiū cōmittit Si cōmittēs
 dñs loci fuerit. cesset a diuinis. et ipi sa
 crilegi p̄ oēs ecclesias cōuentuales et
 prochiales. ac capellas ciuitatis Coloni
 li iniuria in ciuitate cōmittitur. et singu
 lis diebus dominicis et festiuis excō
 muniari publice. et noiatiz si eoz noīa
 sciri poterūt alioquin in genere n̄scien
 tur. Si iniuria extra ciuitatē cōmittat
 s̄lter denūcientur p̄ oēs ecclesias con
 uentuales prochiales. ac capellas decan
 natus illius vel etiā archidiaconatus
 io quo hoc cōtingit Ita tñ. q̄ nihilōmi
 nus ad denūciationē eorundē pro ipso
 forefacto vbiq̄ cōmisso. et infra ciui
 tatem et extra vltra pcedat p̄ loci ordi
 narium put hoc visum fuerit expedire.
 Si vero dicti sacrilegi h̄mōi denūcia
 tionem sustinuerint minime satisfacten
 tes. ex tunc singulis diebus dñicis et

festinis campanis pulsatis et candelis ex
 tinctis. p. ecclesias cōuentuales prochi
 a et capellas. vt proxime dictū est de
 nūciatur excoicari. et ab oibus artius
 uitandi. donec leso. nobis et ecclesie sa
 tisfecerint pperenter et euidēt. Donec
 auctoritate apostolica absolutiois be
 neficiū psequat. Quod si p dimidiū aū in
 excoicatione pstituerint. hmoi denūciat
 rōntib⁹ vltipēf. si laici nobiles fuerint
 hmoi sacrilegiū pmitterēs. terra et eoz
 districtus si eos habuerint ipō facto ec
 clesiastico suppositi sint interdicto. quod
 nullaten⁹ relaxet nisi de pmissio fuerit
 legitime satisfactū. Si at fuerit alij q̄ no
 biles. dñi terreni quz districtibus man
 nent. extūc moneant p loci ordinariū.
 vt dictos sacrilegos cōpellāt p bonoz
 que in suis habent. et districtibus subtra
 ctionē. vel quēcūq̄ alium modū vt ipi
 sacrilegi satisfaciāt. et absolutiois bene
 ficiū requirant. Et si ipi dñi negligētes
 fuerint. extūc p loci ordinariū ex cōmu
 nicentur. qd si sustinuerint animo indu
 rato vsq̄ ad annū. extūc terra eozum
 ecclesiastico sit supposita interdicto. Sal
 nis penus p delinquētes hmoi ac pici
 pantes pstituti ad q̄s pcedat nihilor
 minus p̄ hoc visuz fuerit expedire.

**Cōtra incendiarios et effractoies bo
 noz ecclesiarū et monasteriorum.**

**Item cōtra incendiarios et effra
 ctiores ecclesiarū. et monasterio
 rum. cū ipō facto sint excoicati.**
 Eodē mō procedi statuimus et mādam⁹
 adijcētes. vt si habuerint terram vel
 districtū. illa post tres mēses a tpe ppe
 trati criminis ecclesiastico supposita sint
 interdicto. Cū at incendiarij rerū et bo
 nozum ecclesiarum et monasteriorum
 sint tanq̄ sacrilegi excoicandi. Statu
 mus. vt tales moneant noiātim. si eozū
 nota sciri potuerint. alioquin in genere
 p ordinariū loci. in quo cōmitti conti

git hmoi forefactum. vt infra septē dies
 a die monitionis satisficiant. alioquin
 idē ordinariū extūc sine dilatioe ipos
 excoicet. et excoicatos denūciat. et fa
 ciat nūciari in locis vbi hoc visum fue
 rit expedire. ita q̄ nisi infra quidētiā a
 tpe excoicationis et denūciationis sa
 tisfecerint. extūc singulis diebus dñis
 cis et festiuis campanis pulsatis et cā
 delis extinctis p oēs ecclesias cōuentu
 ales. prochiales et capellas ciuitatis. si
 in ciuitate cōingit vel decemāt⁹ vel arc
 hidiaconatus illius loci. excoicati pue
 blice nūciantur. Sicut de incendiarijs
 ecclesiarum ē pmissum. Et si per sex mē
 ses in excoicatione contumaciter pste
 rint. si habent districtus illi sint extūc
 interdicti. aliorū autem districtus non
 habentiū. dñi moneantur et procedatur
 sicut superius de interdictibus manuum
 continetur. *ubi r. omnia p̄ q̄ m. et
 ubi q̄to*

**Contra violatores emunitatum et
 dotum ecclesiarum.**

**Item statuimus de his qui vio
 lant ecclesiarū emunitates seu
 dotes. vt violatoēs hmoi. vide
 licet qui hoiez de emunitate seu dote ce
 traxerint. vel aliaz rem abstulerint. vel
 modo alio eam presumpserint violare
 quos nos tanq̄ sacrilegos in his scripl.
 excoicamus. Simili modo quo dixim⁹
 de incendiarijs bonozum ecclesiarū pue
 blice excoicati denūciantur. Et si plu
 res fuerint. vel iudex secularis q̄ hmoi
 violētiā fecerint. locus in quo tales do
 miciliū habuerint. sit ipō facto interdic
 tus. Et in loco vbi emunitas lesa ē cess
 scur a diuinis.**

**Cōtra raptores et inuasores bonozū
 ecclesiarum et ecclesiasticaz psonarum.**

Item ad repūmenduz impostū

presumptionem raptorum, predonum et
inuasorum, bonorum ecclesiarum et rerum
monasteriorum, et ecclesiasticarum personarum
Statuimus ut quilibet locus seu prochia
nre ciuitatis vel dioecesis, ad quem vel ad
quam ipsi raptores, predones et inuasores
penerint seu preda spoliū vel rapina
deducta fuerit, vel ubi preda ipsius em/
ptor fuerit, ipso facto sit ecclesiastico sup/
posito interdico, et quod ibi fuerit cess/
setur penitus a diuinis. Et si per triduum
ibi steterint, licet extrinsece recesserint, vel ad
alia loca se transtulerint, vel preda seu spo/
lium alias deductum fuerit, nihilominus
prochia seu locus in quo triduum manserunt,
vel ubi preda consumpta fuerit,
maneat per duos menses interdictus, nisi
medio tempore fuerit satisfactum.

De eodem.

Item predones raptores et inuasores
hominum et receptores ac adiutores, necnon
et predarum emptores, per ordinarios mo/
nentur noiam, si eorum noia sciri poterit
alioquin in genere, ut infra triduum post
monitionem, ipsam preda spoliū vel ra/
pinam restituant et condigne satisfacciant
alioquin tamquam sacrilegi scilicet excommunicatiōis
quā nunc ferimus in his scriptis, extunc
interdico ipso facto. Et excommunicati per loco/
rum ordinarios et eorum plebanos nun/
tiant. In qua excommunicatiōe si satisfactio
ne neglecta, durauerit per quidem, extrinsece
per omnes ecclesias conuentuales et prochia/
les decanatus illius, in quo rapina com/
mittitur et ubi ipsi sacrilegi domiciliū ha/
bent vel etiam si opus fuerit ciuitatis et
aliorum locorum campanis pulsatis et cande/
lis accensis, usque ad satisfaccionem condit/
ionem nuntiant excommunicati singulis die/
bus diebus et festiuis. Quod si per dimidium
annum in excommunicatiōe commaciter perse/
runt, extunc subiaceant penis expressis
supra contra eos qui manus in cleri/
cos iniungunt violenter, et super hoc ut ibi
statuimus procedatur.

Contra detentores seu subtractores
decimarum.

Item cum sacrilegi censentur
qui iniuriōse subtrahunt vel au/
ferunt tributa egentium aiarum
videlicet decimas ad hoc a domino institu/
tas, ut sint cibus in domo dei et eas ec/
clesiis quibus debentur non persolunt. Surs/
reptores multorum bonorum que ex iusta
solutiōe decimarum solent domino largien/
te omnibus euenire, et incitatores steri/
litas tempestatis et aliorum malorum quę
frequenter eueniunt ex subtractiōe ea/
rundem Statuimus ut homini sacrilegi, ac
detentores et raptores decimarum tax/
noualium quę aliarum quos nos in his
scriptis excommunicamus per omnes ec/
clesias prochiales nre ciuitatis et dio/
cesis per totum circulum cuiuslibet anni, quor/
libz mense, vno die diebus vel festiuis cam/
panis pulsatis et candelis extinctis, ex/
communicati publice et districte per recto/
res ecclesiarum nuntiant. Et nihilominus
ad vltiora procedatur, per loci ordina/
rium, si visum fuerit expedire.

Contra nobiles in expeditionibus
damna personis ecclesiasticis in curtibz
suis inferentes.

Item statuimus quod quicumque no/
biles vel alij ad predia vel ad
alias expeditiones processuri tra/
uerint in Gragijis curtibz seu posses/
sionibus, vel bonis ecclesiarum vel eccle/
siasticarum personarum, vel monachorum eu/
angelicę ordinis, aut fecerint ibidem dam/
na vel rapinas nisi infra mensem per mo/
nitionem a pontifice Colonien. qui pntes fue/
rint faciendam, de danis rapinis et iniu/
rijs irrogatis, satisfacciant lesis, et damnū
passis, ipso facto sint excommunicati excommunicati/
one quā in ipsos ferimus in his scriptis
et excommunicati publice usque ad satisfaccio/
nem condignam, ubi et quę expedire vide/
bitur, nuntiantur. Et vltius crescere
B. i.

contumacia contra eos pcedat sicut p̄ bonorū ecclesiarum inuasores superius est expressum.

Contra illos q̄ se de bonis clericorū sine in vita siue in morte intromittunt.

Item statuimus vt null⁹ laicus cuiuscūq; dignitatis vel p̄ditiōis existat, de bonis clericorū siue in vita siue in morte se intromitat, sed quilibet clericus de bonis suis sicut in vita, ita et in morte testamentū suū faciendi ⁊ de rebus suis disponēdi p̄ se vel p̄ alios q̄b⁹ hoc commiserit liberā habeat facultatē Et illos q̄ p̄ hoc statutū de bonis et reb⁹ clericorum decedētū ausu sacrilego se ingesserint. Nisi sint ipsorū clericorū manifesti heredes seu vltimarū executores voluntarij exnūc snia excoicationis inodamus Et p̄ locorū ordinarios p̄cipimus excoicatos publice nūctari, donec ablata restituant ⁊ alias satisfecerint p̄petēter. In q̄ excoicatione si p̄ mēsez p̄stiterint, extra cōm eos tāq; inuasores bonorū eccliaz pcedat.

Et bona clericorū trāseant sine theloneo libera et absoluta.

Item statuimus vt bona ecclesiarū ecclesiasticarū et religiosarū p̄sonarū ciuitatū, et dioceſū Colon. sint et maneāt in oī loco, tā in ciuitate q̄ extra, trāseāt tam in terris q̄ in aquis absq; theloneo, et quilibet exactiōe et sine oī impedimēto libera et penitus absoluta. Si q̄ vero p̄ h̄ venire p̄sumperint p̄tra ipsos tāq; inuasores et raptores bonorū ecclesiarū de q̄b⁹ sup̄dictū est procedatur.

Ne clerici vel religiosi trahant ad iudicium seculare.

Item cum clerici et religiosi coram iudicio seculari nō debeāt in causā trahi sui vel ecclesie, vel alicuius alterius noie, nec a laicis contra eos snia dictari hoc fieri sub intermiatione excoimunicatiōis quā ferimus in his scriptis, si-

miter prohibemus statuentes, vt si laicus clericū vel religiosum ad forū traxerit seculare, idem laicus oīno cadat a causa, et nihilominus p̄ ipsius ordinariū excommunicatus denunciatur publice vsq; ad satisfactiōem cōdignā. Cetera iudex secularis et scabini loci, in quo cōtingit hoc per ordinariū ipsius loci moneantur vt de tali se causa nullatenus intromittant, p̄sentis desistēdo et reuocando infra triduij, si in aliqua occasione huiusmodi in p̄iudiciū ipsius clerici vel religiosi est processum. Alioquin ipsi iudices et scabini per eundem ordinariū sine dilatione quilibet excoimunicentur, et excommunicari publice vsq; ad satisfactiōem condignam nunciarentur in qua excoimunicatiōe si per quindenam durauerint locus ille excoicatus sit ecclesiastico suppositus interdicto, quod non relaxetur nisi prius sufficienter sit satisfactum passo iniuriam ac nobis et ecclesie. Et iudicatum si quid contra ipsū clericum et religiosum ē factum, et si quid aliud subsecutum est sit penitus reuocatum.

Contra clericos qui persona ecclesiasticas ratione bonorum suorum vocat ad iudicium seculare.

Item vero clericus clericum in foro seculari suo vel ecclesie vel alterius cuiuscūq; nominem causam traxerit causam amittat. Et si monitus ab ordinario in continenti nō desiterit, ac infra septem dies non satisfecerit in causam tracto nobis ac ecclesie competenter ab officio et beneficio sit suspensus ipso facto donec satisfecerit competenter. Et si suspensioe huiusmodi durante se ingesserit beneficio vel officio ab eodem ordinario excoimunicetur, et excommunicatus publice denunciatur. Et si in huiusmodi contumacia et excoimunicatiōe per tres

septimanas permāserit. ex tunc benefi-
cio si quod habet cū cura vel sine cura
ipso facto sit priuatus et idē beneficium
in illominus inabilis ad rehabendū ex-
istat. si vero aliquod beneficium non ha-
buerit sit inabilis ad habendum. Con-
tra iudicem vero et scabinos qui se de
hmoi iudicio vel causa introuiserint p-
cedatur sicut superius in proximo ca-
pitulo est expressum.

Et similiter contra occupantes bon-
na ecclesiarum pcedat.

Item damnantes et sub interminatio-
anathematis prohibentes detestabile
statutum inno errorem a quibusdam laicis
contra libertatem ecclesiasticā introdu-
ctum videlicet vt si laicus causam habet
contra clericū vel ecclesiam conuentua-
lem seu monasterium vel quācūq; aliā
domū religiosam. idemq; clericus vel
etiam possessiones vel alia bona habet
in districtu iudicis secularis. laicus ipse
vel iudex cōpellit clericū vel ecclesiaz
coram seculari iudicio litigare ratione
possessionū vel bonorū eorundē. Et ipse
iudex secularis diē assignat clerico vel
ecclesie ad litigandū coram eo. ad quem
si nō uenerit sicut nec tenetur vel ue-
niens coram eo noluerit litigare bonis
suis priuat eundem. plurimas alias ab-
usones in his et consimilibus cōmittē-
do. Statuimus in hoc casu idem tam p-
adorem q; iudicem et scabinos obserua-
ri quod diximus de laico clericum tra-
hente ad iudiciū seculare. Et iudicibus
ipsis et scabinis hmoi factū nō reuocā-
tibus et alias nō satisficientibus cōpel-
tencer infra tridū post monitionē ab
ordinario faciendā locus ubi hoc con-
tingit ecclesiastico sit suppositus interd-
ctio. Quo durante p quidenā superior si-
ue dñs illius iudicis et scabinorū mo-
neatur per ordinariū vt tale forefactū
procures reuocari. et factat infra septē

dies post ipam monitionem emendant.
Alioquin cōtra superiorem siue dominū
pcedatur pnt in statuto cōtra inductor-
res manū in clericos de nobilibus et
dñis est expressum.

Et similiter contra occupantes bona
ecclesiarum procedatur.

Item eodē modo statuimus cōtra
occupātes seu seculari iudicio bo-
na ecclesiarum arrestantes vel ecclesi-
asticarū psonarū procedi et idē obseruari.

Et iudices ecclesiastici laicis cōtra cle-
ricos causam habentibus faciant iusti-
ciam. expeditam.

Item ne laici occasione habeant de de-
fectu iusticie contra clericos querelan-
di. statuimus sub pena excoicationis fir-
miter precipientes. vt prelati seu ordi-
narij clericorū et ecclesiarū. laicis con-
tra ipsos clericos vel ecclesias causam
habentibus faciant eū requisiti fuerint
fm cōsuetudinem capitulorū si fuerit in
ecclesia collegiata. et alias de clericis. nō
existētibus de collegio fm ius scriptū
vel cōsuetudinariū iusticiā expeditam.

Contra impediētes et turbatores ce-
lebrationes sanctarū synodorū.

Item statuimus vt prelati et ordinarij
iudices nre ciuitatis et diocef in termi-
nis corū iurisdictioni subiectis synodū
suā q ad hoc tenent obseruēt per se vel
per alios congruis tibus ab ipsis pre-
latis pnt expedire uiderit p-figēdis
et que corrigenda vel reformanda oc-
currūt. corrigant et reforment et oēs in
ecclesia illa et prochia in qua synodus
celebrāda fuerit. quēscūq; eis fuerit denū-
ciata ad ecclesiaz et synodū ueniāt obe-
dienter. et iura synodalia obseruēt rene-
renter nō obitante aliqua occasiōe vel

B 4.

consuetudine contraria quā corruptela
 n̄ putamus et penitus reprobamus. So
 li tñ nobiles excipiant qui ad n̄raz sy
 nodū noscunt specialiter pertinere. Si q̄
 vero laicorū q̄ hoc venire presumpser
 rint. et in hoc mādato ip̄i p̄lati sine or
 dinarij nō obedierint sn̄az excoicari
 onis quā in his scriptis in ip̄os ferim⁹
 ip̄o facto vel occasione incurrat et excoi
 municati singulis diebus dñicis et festi
 nis p̄ plebanos corū et alios put hoc p̄
 lato ip̄i expedire videbit vsq̄ ad satisf
 factiōē cō dignā publice nūcietur. Si
 vero multitudo prochie fuerit in causa
 seu in culpa. locus ille in quo synodus
 vel iura synodalia impediri cōtingit sic
 ip̄o facto ecclesiastico suppositus. inter
 dicto qd̄ nō relaxetur nisi de hoc iustitia
 rum fuerit cōpetenter. Nobilibus ne
 h̄mōi synodos vel iura synodalia impe
 dian sub pena excoicariōis late sentē
 tiae firmiter prohibemus.

Et p̄lati iurisdictione sua libere utā
 in terminis eorū iurisdictioni subiectis

Item ne delicta seu cōmissa subditorū
 maneant impunita. et ex hoc tribuat au
 dacta delinquendi. Statuimus vt p̄re
 lati in terminis eorū iurisdictioni subiecti.
 sua iurisdictione libere utantur tam in
 correctione q̄ in iudicio et si aduerfati
 one ac alijs que ad hoc videbuntur ex
 pedire. nec in his alter ab altero impedi
 tur sed iunctur. Et si aliquē sententia a
 prelato in suū subditū p̄pter ip̄ius ex
 cessus prolate fuerint ille sine ab his p̄
 latis inuolabiliter vsq̄ ad satisfactio
 nem cō dignā obseruent et etiā executi
 onis si opus fuerit demandentur.

Et iudices ecclesiastici fraudem in
 iudicijs suis nō committant.

Item statuimus vt iudices ecclesiastici
 in iudicijs sine causis officiū suū solū de
 um et iusticiam p̄re oculis habentes si

deliter exequatur. Et si scienter p̄ gra
 tiaz vel per sordes aliquā partū in cau
 ijs contra iusticiā leserint p̄ct̄ penas a
 iure statutas quibus subiacēt ip̄o facto
 incurrat sn̄az excoicariōis a nobis la
 tam in his scriptis et nihilominus p̄ su
 periorē q̄ eos si opus fuerit ad graui
 ora procedatur.

Ne iudices ecclesiastici se de causis
 ad forū seculare spectantib⁹ introrūtrāt.

Item statuim⁹ vt de causis ad
 forū seculare spectantib⁹. iudices
 ecclesiastici se nullatenus intro
 mittant. sed q̄ cito inter litigantes de
 hoc exceptū fuerit corā ip̄is iudicibus
 ecclesiasticis. et ostēsum sicut de iure fu
 erit faciendū causam ad iudicem secular
 rem remittere nō postponāt.

Contra impediētes ecclesiasticorū
 iudicium iurisdictionem et executiones
 sententiarū.

Item ne iurisdictionē iudicū ecclesiast
 corū siue ordinarij fuerit sine delegati a
 secularibus iudicibus vel personis imp
 pedi. et ex hoc sicut a plurib⁹ intent
 tur dissolui p̄tingat nerū seculare
 discipline. Statuim⁹ vt null⁹ seculariū
 siue nobilis fuerit aut qualiscūq̄ eccles
 iasticorū iudicū iurisdictionē intractat
 nibus monitionib⁹ denunciatiōib⁹ ex
 ecutiōib⁹ ac alijs modis qd̄ iurisdictionē
 ecclesiastica exerceatur p̄ se vel p̄ aliū im
 pediat aliquatenus vel retardet. et qui
 cōtra hoc ausu temerario venire p̄sūp
 serit et monitus ab ordinario vel dele
 gato infra septē dies a tpe monitionis
 si dē nō desisterit oīno nec reuocauerit
 siquid in p̄iudiciū p̄missorū arcentur
 uerit sententiā excoicariōis quā in his
 scriptis ferimus in h̄mōi p̄sūp̄torū
 icurrat ip̄o facto quā excoicariōē si p̄
 quinquē diebus cōtinuaciter sustinuerit

Statuta Engilberti ix.

extunc si nobilis aut dominus est terra ipsius et districtus si quem habet sit ipso facto ecclesiastico suppositus interdicto. Et nihilominus in loco ubi facies impedimentum predictum vel procurans domicilium habuerit cessetur a diuinis quousque impedimentum sit reuocatum et alias legitime satisfactum.

Extra eos qui clericos non sine violenta manu iniectione capiunt et detinent

Item quia in tantam vesantiam plerumque prorumpit quorundam peruersitas peruersorum. ut ausu sacrilego clericos et ecclesiasticas personas non sine violenta manu iniectione denubilitate capere et captiuos denubilitate nō formidant. Statuitur ut clericorum captiuatores quicumque fuerint aut cuiuscumque dignitatis aut conditionis cum omnibus consiliis auxiliium opem vel opaz adhibentibus per omnes ecclesiasticas conuentuales prochieales et capellanas ciuitatis et diocesis colonie cum ipso facto excommunicatione canonis sint ligati excommunicatione notari. si eorum nomina sciri poterint. Alioquin in genere publice nuncientur donec captiuus sit liberatus et de forefacto fuerit lesio nobis et ecclesie satisfactum. Et si infra octo dies post huiusmodi denunciationem captiuus non fuerit liberatus. extunc eidem captiuatores cum adhibentibus consiliis auxiliium opem vel opaz ut predictum est notari. quorum nomina sciri poterint. alioquin in genere singulis diebus dominicis et festiuis campanis pulsatis et candelis extinctis per easdem ecclesias et capellas excommunicati solentur et publice nuncientur. Idemque obseruetur si captiuo liberato non fuerit lesio nobis et ecclesie infra menses satisfactum. Et nihilominus euentur donec per auctoritatem apostolicam absoluantur.

Processus cause contra eosdem.

Item statuimus quod in omni loco videlicet ciuitate opido castro seu munitide vel villa vel alio quocumque nomine vocetur ubi clericus captiuus fuerit adductus receptus vel detentus eodem die cum ibi deductus receptus vel detentus fuerit. et quantum diu ibidem extiterit cessetur penitus a diuinis. et sit ipse locus ipso facto ecclesiastico suppositus interdicto. Et si per triduum ibidem manserit captiuus nec fuerit liberatus. locus ipse quantum postmodum captiuus de eodem fuerit deductus nihilominus maneat interdictus. donec captiuus liberetur et modo premisso fuerit satisfactum. Et sic tam nobiles quam magnates et etiam populares cum plebe contra malefactores et sacrilegos huiusmodi ex diuinorum carentia prouocari consurgant ad liberationem illius qui ausu sacrilego captiuus detinetur auxiliium prestaturi.

Ad idem.

Item si propter captiuitatem et detentionem clerici captiuus locus ubi detinetur. vel ubi captiuus habet domicilium per mensem unum manserit interdictus. ita quod clericus liberatus non fuerit nec alias satisfactum. extunc interdictum ipsum ad totum decanatum in quo ille locus persistit extendatur et sit ipse decanatus totus interdictus.

Ad idem.

Item si huiusmodi interdicto durante per quem denique clericus captiuus non fuerit liberatus. extunc si nobilis fuerit vel potes vel alius quicumque huiusmodi terram iurisdictionem vel districtum qui clericorum captiuauit vel detinet terra et districtus eius ubi eumque fuerit ecclesiastico subiaceant interdicto. Et idem interdictum easdemque penas obseruet. Si dominus aut nobilis vel alius quicumque in cuius districtu vel iurisdictione captiuus vel detinens clericum

B. iii.

quāvis ab alio captiuatū habuerit do/
micilium vel receptaculū monitus ab
ordinario loci infra quīdenā die mo/
nitionis facte ipm clericum nō procur/
rauerit liberari.

Ad idem

Item postq̄ captiuans clericum vel de/
tinēs captiuatū p̄ duos mēses in excōi/
catione p̄siterit clerico nō liberato. om/
nis locus ad quē captiuās vel detinēs
puenerit vel vbi transferit ibidē come/
dendo vel bibendo sit per continuum
sequēs tridū interdīctus. Sic ⁊ p̄ se/
prem sequētes dies sit interdīctus vbi
ipm contigerit pernoctare.

Ne filij vel filie clericos captiuantium
et p̄ ānū excōicatorū ad ordines vel ad
beneficia ecclesiastica admittantur.

Et si captiuans clericū vel religiosū
ac sacrilegus h̄mōi penis sup̄dictis vi/
lipensis congrua satisfactioe neglecta
per annū vnū in excōicatione h̄mōi p̄/
durare animo p̄sumpserit obstinato.
Statuimus vt nulli de filiis filiab⁹ fra/
tribus et sororibus. filiis vel filiabus
fratrū vel sororū vsq̄ ad tertiu gradū
inclusiue linea descendenti et collatera/
li et illi etiā qui ad huiusmodi captiui/
tatem opem vel opam impenderūt vel
captiuū clericum in suis domicilijs de/
tinuerunt ad ordines seu beneficia. aut
etiam prelaturas admittant. Cū ex de/
h̄to parētū ip̄o facto reddant inhabiles
ad h̄mōi cōsequenda sub pena excōica/
tionis late sententie firantes et mā/
dantes examinatonibus clericorū capi/
tulis patrōnis et archid. ac prelati vt
nullū ex talibus ad ordines admittant
Capitula nullū ex eis ad p̄bēdā eligāt
patrōni nullū ex eis p̄ntent. Archidia/
coni ac prelati tales nō inuestiāt vllō
modo Alioquin capitula patrōni et ar/
chidiaconi ac prelati ip̄o facto ius suū
amittant ea vice et ad proximum super

riorem deuoluatur. Examinatores ver/
ro et archid. aliquē ex talibus scienter
ad ordines vel b̄nficia admittētes ip̄o
facto sniaz excōicationis incurrāt. De
filiabus sororibus et filiabus sororū. et
filiarū predictarū vsq̄ ad gradū p̄dictū
statuimus obseruandū vt in claustris
vel cenobijs cuiuscūq̄ ordinis uullate/
nus admittantur.

Ad idem

Dem etiā quo ad exclusionē h̄mōi in fi/
liabus nepotibus et neptibus eorū qui
ecclesias vel monasteria incenderint. si
p̄ ānū in excōicatione neglecta satisfacti/
one p̄siterint contumaciter cōtra ta/
les statuimus obseruandū.

Ad idem

Euda etiā si q̄ p̄dicti sacrilegi
ab ecclesijs vel ecclesiasticis. p̄so/
nis tenuerint. post lapsum āni
p̄ quē excōicationez sustinuerūt ad ec/
clesias ⁊ p̄sonas ecclesiasticas libera re/
uertāt. ita vt sup̄i sacrilegi vltra seve
h̄mōi feudis ingesserint cōtra eos rāḡ
bonorū inualores ecclesie procedat.

Mitigatio pro fratribus et sororib⁹
ac alijs p̄sonis si se voluerint infra an/
num expurgare.

Item volētes vt fratres et sorores fi/
lij et filie fratrū et sororū. ⁊ alij in linea
collaterali gradus sup̄dicti q̄ sacrilegus
et excōicatis h̄mōi in suis maleficijs nō
assistūt nec astiterūt. et ad ip̄a maleficia
opem vel opaz aut fauorē nō impende/
rūt nec impendūt sine culpa eorū. aut sine
causa nō grauentur ex maleficijs aliorū
Statuim⁹ vt ijdē fratres et sorores fi/
lij et filie fratrū et sororū et alie p̄sonae
lineae collateralis penis sup̄dictis quo
ad exclusionē ab ordinib⁹ et beneficijs
et p̄laturis nō subiaceāt nec astringant
eisdē si infra eundem annū corā nobis
aut capitulo et prioribus Coloni se cau

Statuta Engilberti r.

nonice expurgauerint quilibz quarta manu q̄ pdictis sacrilegis et hmōi ma/ lesicis cōsilio vel auxilio ope vel opa nō astiterit et iuramento corporali firmas nerint q̄ eis vlteri⁹ nō astabūt.

Si clericū in alia dioecesi capi vel in illa captū ad altā dioecesi deduci p̄rigat. Et statuimus vt si clericū Coloniensis ciuitatis aut dioecesi in alia dioecesi capi contingat vel in nra ciuitate aut dioecesi captum ad altā dioecesi deduci vel transferrī q̄ p̄ capitulū et priores Coloniensis ac alia capitula ad liberationē captiui et ad procedendū p̄ sacrilegū illi⁹ dioecesis q̄ in hoc culpabilis fuerit apud loci dioecesanū affectuose laborez vt hoc visuz fuerit expedire.

Contra occisōes et mutilatōes clericorū

Item de occisōib⁹ et mutilatōib⁹ clericorū et clericos in captiuitate vsqz ad mortem detinentib⁹ seu alias enormiter ledentib⁹. Statuim⁹ vt p̄ oēs ecclesias cōuēntuales prochiales et capellas ciuitatis et dioecesi Coloniē ipsi occisores et mutilatores et oēs opē et opaz seu consiliū ad hoc adhibētes singulis diebus diuiciis et festiuis cāpanis pulsatis ⁊ cādelis extinctis noiatim quoz noia sciūtur alioq̄ in genere excōdicati denunciētur ⁊ ab oib⁹ artius euitādi donec sufficienter satisfecerint et a sede aplice reuerentur absoluti. Preterea locus oīs ad quez venerint sit interdicitus q̄ diu ibi fuerint. et p̄ sequēs triduiū si ibi biberint vel comederint. Et p̄ septem sequētes dies vbi eos p̄noctare contigerit. Ceterū si nobiles fuerint vel alij terram et iurisdictionē vel districtū hñtes et infra tres mēses a tpe p̄petrati sceleris ad arbitriū nrm̄ aut capituli ⁊ p̄orū Coloniē nō satisfecerint terra eoz et districtus. extitit sit ip̄o facto ecclesiastico suppositus interdicitus. Et feuda seu offi-

cia vel possessiones si q̄ hñt ab ecclesijs et ecclesiasticis personis amittant et ad ecclesias a quib⁹ ea habuerint reuertantur ita q̄ ip̄orū sacrilegorū heredes ad feuda hmōi vl' ad aliq̄ alia ab ecclesijs vel ecclesiasticis p̄sonis descendētia nūq̄ in p̄petuū admittant. De quibus si vltra se ingesserint p̄ eos p̄cedat tanq̄ p̄ bonorū ecclesiarū inuasores put superius est expressum. Et hoc etiā in alijs p̄sonis q̄ nō sunt nobiles feuda hñtib⁹ volumus obseruari. Preterea si dñe terre in quoz districtibus manent vel domiciliū hñt. vel vbi tam enorme scelus cōmissum extiterit tā nepharios sacrilegos ⁊ nephādos in suis districtibus sustinuerint. et contra eos ad bonorum priuationē ⁊ proscriptionē de terra nō processerint contra ip̄os dños tanq̄ cōtra cōsentientes malo hmōi mouitiōe premissa procedatur.

De eodem

Item si infra annū absolutionē a sede aplice et alias congrue satisfacere neglexerint. Statuimus vt extitit null⁹ filiorū aut nepotū eorundē sacrilegorū ad ordinē vel ad beneficiū ecclesiasticū cum vel dignitatez vsqz ad quartū gradū admittat. Et idem fiat de filiabus et neptibus eorū. Et si q̄ eos vel eas admiserint incurrant penas que superius de filijs et neptibus clericos captiuantium sunt expresse.

Contra eos q̄ minas intulerint p̄sonis ecclesiasticis in corpore vel rebus

Item volētes malo anteq̄ eueniat quantum possumus obulare. Statuimus vt si quis ecclesiastice persone minas intulerit de corpore vel de rebus. et monit⁹ a iudice ordinario ip̄am personā ecclesiasticā nō assecurauerit a tpe monitionis infra septem dies ab ip̄o ordinario

B iij

Statuta Engilberti.

extunc excommunicetur. et excommunicatus publice nunciatur donec assurect ipaz psonā ecclesiasticā et de ea corā suo iudice accipiat rationē contra eos clericos qui sacrilegiū in clericos committere non verentur.

Est et magnū sit scādaliū. et plerisq; laicis q̄ tñ clericis sūt infesti filia committendi existat q̄ plurimū inuentum q̄ clerici in clericos sacrilegiū cōmittere nō verent. Statuimus vt clericus vel canonicus iniiciens manus violentas in clericū vel ecclesiā suā vel aliam aut ecclesiasticā psonā spoliatus vel violentiam in emunitate cōmittens. vel bona eoz seculari iudicio occupās vel ad aliqd̄ horū p̄silium seu auxilū vel operam dans pro hmōi iniectione in contumēnti p omnes ecclesias et capellas civitatis et dioec̄is excommunicatus nunciatur. Et cū de alijs cōstiterit p̄ evidētiā vel famā publicā vel iuramentū iniuriam vel damnū passi si fuerit psona fide digna vel p fidem testū summarie facendam p ordinariū moneatur vt infra septem dies a tempore monitionis facte de forefacto p̄perato satisfaciāt cōpetēter. Alioquin a nobis excommunicatus excommunicatione quam scriimus in his scriptis. extunc p omnes ecclesias vt sup̄ dictum est publice nunciatur. Q̄ si infra quidecim dies nō satisfecerit. extunc de nunciatis cāpanis pulsatis ⁊ candelis extinctis singulis diebus dominicis et festiuis excommunicatus. Q̄ si p annum in huiusmodi excommunicatione persistierit. extunc omnibus beneficijs ecclesiasticis si qua habuerit ip̄o facto sit priuatus. Et illi ad quos spectat ip̄oz beneficiorum collatio ea conferant infra mensem. Alioquin per superiorem extunc conferantur. Et nihilominus sit inabilis ad aliqua alia consequenda.

Contra clericū qui occasiōe alicui⁹ questionis clericum captinauerit.

Tem si clericus clericum occasione alicuius questionis quam habuerit captinauerit vel ad capiendū ip̄m consilium auxiliū vel op̄az adhibuerit. Statuimus vt causaz amittat ip̄o facto et excommunicatus publice. vt de alijs captinatoribus p̄missum est nunciatur. et si infra septem dies liberationē ip̄ius captini nō procurauerit ac infra alios quidecim dies lesionibus et ecclesie nō satisfecerit extunc omnibus beneficijs ecclesiasticis si qua habet sit ip̄o facto priuatus et inabilis in p̄petuum ad aliquod beneficiū consequendū. Et si ille ad quem collatio beneficiorū hmōi p̄tinuerit infra mensem nō de eis ordinauerit ea alijs vel alij cōferendo collatio ac ordinatio eorundem ad proximum superiorem sit ip̄o facto deuoluta. Si vero beneficiū nō habuerit sit inabilis in p̄petuum ad aliquod obtinendū. **P**reterea omnis locus ad quē hmōi sacrilegus p̄uenit vel vberit aut comederit aut p̄noctauerit sit ip̄o facto interdictus eo modo sicut de laicis captinatoribus clericorum est p̄missum.

Contra clericos qui mutilant vel occidunt clericum.

Tem statuimus vt clericus occidens vel mutilans clericum vel eum vsq; ad mortem captiū detinens sit ip̄o facto ab omnibus beneficijs ecclesiasticis habitis et a spe habendorū penitus destitutus et excommunicatus in omnibus ecclesijs vt superius dictū est nunciatur. **L**ocis ad que venerit vel vbi biberit comederit aut p̄noctauerit. vt superius dictū est. suppositis ip̄o facto ecclesiastico interdicto. Et nihilominus ad alias penas p nos aut capitulū ⁊ priores locū. sicut opus fuerit procedatur.

De litigantibus super vna prebenda in aliqua ecclesia.

Statuta Engilberti rj.

Item cum plerūq; contingat q̄
vacante p̄bēda in aliq̄ ecclesia
civitatis vel dioceſi Colonienſi
in qua duo vel plures auctoritate ſedis
aplice vel legatorū ſuorum aut quīs alia
auctoritate ius ſe aſſerūq; habere et per
executores ſuos et quoscuq; alios ſe p̄
curant mitti in poſſeſſionē corpale p̄bē
de ipſius cur̄ occaſiōe miſſiōis de h̄mōi
p̄bēda prendētes bona res et iura ipſi
eccleſie t̄ infra emunitatē q̄ extra in/
different rapiūt et inuadūt ſeu p̄ ſecula
re iudiciū occupari vel arreſtari pen/
r̄ ſententias excoꝛdicationis in certis
p̄ſonas de capitulo ſuſpenſionis in ca/
pitulū nihilominus a ſuis executorib⁹
fulminari facientes p̄pter quod in reb⁹
et p̄ſonis t̄ ſp̄ialibus q̄ t̄p̄alibus ecc/
leſie nō modicū detrimentū ſuſtinent
et iacturā. Statuimus vt cū in aliq̄ ecc/
leſia caſus h̄mōi emerſerit. Decanus
et capitulum illius eccleſie aucte h̄mōi
p̄ſentationis ſibi faciāt ſſas et inſtrumē
ta q̄bus ſic cōtendētes vti voluerint p̄
iure ſuo h̄incinde a p̄tibus exhiberi et
cōuocatis capitulo et prioribus q̄ p̄ſ
res fuerint et haberi cōmode potuerint
p̄ eos ad hoc vocatis iuriſperitis q̄ viſi
fuerint expedire vt h̄mōi queſtio et diſ/
cordia decidat et eoz diſcuſſiō ſeu ſiue
ſtetur et inuolubiliter obſeruet. Et ſi
capitulū et priores p̄pter difficultatē iu/
ris vel alias cauſas legitimas queſtio/
nem h̄mōi decidere nō poterūt nec del/
cidunt cauſam eandem ad curiam domi/
ni pape decidendā tranſmittant p̄figē/
tes p̄ibus terminū cōpetentem quo ſe
conſpectū pape repreſentent cū oibus
ſiſtis monumentis et documentis iuſti/
ciam recepture. Cauſa vero et queſtiōe
h̄mōi durante medietas fructus p̄ben/
de vacantis in vſus cedat eccleſie Et
reliqua p̄s alicui idonee p̄ſone que del/
ſeruiat in ordine que defunctū p̄bēda
requiſierit deputetur. Et ſi qua p̄rium
ſententiam pro ſe in curia habuerit et in

cauſa euerit fructus eiſdem p̄ben/
de de mandato domini pape capitu/
lo preſentato ceſſante occaſione qualibz
miniſtre. Si quis vero p̄rium litterarū
ſuarum copiam facere et hoc ſtatutum
ſubire cōtumaciter rēnerit, et de ſua
potentia vel malicia conſiſa bona eccle/
ſie inuadere ac rapere temere et irreue/
renter dei timore poſtpoſito preſumpſe
rit contra ipſam p̄tem tanq̄ cōtra rapto
rem bonorū eccleſie. vt ſup̄ ſcriptum eſt
procedatur. Statuimus etiam vt hec
nō ſolū ad futura h̄mōi negocia. ſ; etiā
ad preſentia et preterita a t̄pe electiōis
n̄e extendantur.

Ne aliquis clericus ſacrilegio ſeu
excommunicatis aut uſurarijs ali
ſiſtat vel eos defendat.

Item cum ſaluſ penit̄ ſtatut.
tam in iure canonico q̄ civili et
coherſione n̄e ordinarie pote/
ſtatis contra iniuriatores eccleſiarum
et perſonarum eccleſiasticarum predi/
modis et alijs qui ad hoc videbūtur ex
pedire prouiderimus procedendū. Sta
tuimus vt p̄ſonis quibuscunq; qui ma/
nus in clericos aut religioſos iniiciunt
vel alias ſpoliant et capiunt. aut in ali/
quo ſup̄dictorū modorum vel exceſſū
contra eccleſias vel eccleſiasticas p̄ſo/
nas exceſſerint ſeu ſententijs excoꝛdica/
tiōis ſuſpenſi aut interdicti. aut alijs mo/
dis ſup̄dictis ſe inuoluerint. clerici ſiue
in dignitate conſtituti ſiue alij vel criā
aduocati cōſilio vel auxilio in ſpro vel
in occulto nō aſſiſtāt. et qui contra ve/
nerint verbo vel ſacto ſententiam ex/
communicationis quam in eos ſerim⁹
in his ſcriptis incurrant ipſo ſacto et ex/
cōmunicati publice qui de hoc cōuicti
fuerint vel p̄feſſi vſq; ad ſatiffactionem
condignā nunciatur. et ſi publice p̄er/
ſumpſerint pro h̄mōi p̄ſonis in iudicio

Statuta Engilberti.

postulare earum iniurias defendendo et moniti ab eorum ordinarijs nõ desisterit excõicati publice tanq̃ illi quorũ excessus vel iniurias nititur defendere. nõ cient et alias etiã p̃ eos si opus fuerit procedatur. Idẽ statuimus fieri de his q̃ vsurarijs manifestis assistunt patrocinitio vel defendunt eosdem.

Ne clerici capellani nobiliũ excõicatorũ cũ ipsius ultra mensem p̃maneat

Itẽ statuimus vt clerici seu capellani dñorũ suorũ aut nobiliũ vel aliarũ p̃sonarũ q̃ fuerint p̃ aliquẽ p̃dictorũ excessũ snia excõicationis innodati dñis suis in h̃mõdĩ iniurijs p̃siliũ vel auxiliũ s̃bo vel facto nõ imp̃dãt. alioq̃n se nõ uerint eadẽ excõicatione inuolutos.

¶ Preterea ipsos dños suos modis q̃bus poterit inducãt. vt de eis p̃ q̃bus excõicati existit satisfaciãt. et ad reconciliacionẽ sancte m̃ris ecclesie reuertant qd̃ si infra mensem eosdẽ dños suos ad hoc inducere neq̃uerit et tũc oĩno recedãt ab eis nec eis cõicent. Alioq̃n ipsos clericos seu capellanos q̃ ultra idẽ cũ dñis suis p̃mãserint et eis cõicauerint maiorẽ excõicationẽ in his scriptis late innodamus et p̃cipim⁹ eos p̃ locorũ ordinarios excõicatos publice nũciari. In q̃ excõicatione si duos menses cõtinuaciter p̃durauerint et a dñis suis non recesserint. extũc ipofacto oĩb⁹ b̃nificijs ecclesiasticis cũ cura vel sine cura q̃ h̃nt sint priuari. Et eadẽ beneficia p̃ illos ad quorũ collationẽ p̃tinent alijs personis idoneis infra mensem cõferant. Alioq̃n extũc p̃ sup̃iore proximiũ p̃ferant. et nihilominus sint inabiles ad alia b̃nificia obtinenda.

Contra clericos inexecutiõibus sententiarum remissos et sententias ipas modo debito nõ seruantes.

Item cũ nõnulli sententiã excõicatorũ damnabiliter vilipendant. Statuim⁹

mus vt q̃cũq̃ excõicatus et in prochie sua dehuiciatus p̃ annũ in ipa excõicatione p̃stiterit et de hoc fides facta fuerit per l̃ras excõicatoris quas sufficere volumus in hac pte si fuerit ordinari⁹ et alias p̃ aliã fidem sufficientẽ. si h̃mõdĩ fuerit nobilis vel alius habens terram vel districtũ illa terra vel districtus p̃ ordinariũ loci sup̃ hoc requisit⁹ ab excõicatore vel actõẽ ecclesiastico sine difficultate supponat interdico. Et si fuerit alius q̃ nobilis dñs ep̃alis seu iudex in cuius districtu excõicatus m̃feris seu domiciliũ habuerit moneat p̃ ordinariũ ipsius. vt p̃pellat ipm̃ excõicatum redire ad sancte matris ecclesie vntionẽ. Alioq̃n idẽ dñs sine iudex. p̃ ipm̃ ordinarium excõmunicationis sententia p̃cellatur.

Item processus de eodem

Item ipsi excõicati cũ p̃ annũ in excõicatione p̃stiterint in synodis accusent tanq̃ clamũ ecclesie preptores et satisficere p̃pellant. adhibito etiam si opus fuerit auxilio brachij secularis.

Et p̃lati et q̃libz ecclesiastice p̃sonẽ ad obseruacionẽ statutorũ teneant.

Via vero oĩbus p̃ statuta huiusmodi paterna sollicitudine intendimus prouidere vt videlicet quales procuretur ecclesijs et ecclesiasticis p̃sonis et pacis turbatores pene formidine cohibeantur a peccatis p̃cipimus et mandamus sub pena excõmunicationis vt statuta ipa ab omnibus tam ecclesiasticis q̃ secularibus p̃sonis inuolabiliter obseruentur. Statuentes vt prelati archidiaconi prepositi decani capitulorum. capitula et similes de capitulis decani christianitatum rectores ecclesiarum et capellani nec non et vicarij et omnes clerici ciuitatis et dioec̃s Colonicẽ ad obseruacionem

Statuta Engilberti rii.

sententiarum predictarum. scz excoicatio
tionis suspensiois et interdicti et ad ea/
rum executione qñcunqz et quotiescunqz
opus fuerit. et aliqđ forefactorū pdictō
rum committi cōtingerit in ciuitate aut
diocesi Colōn. omni fraude et dolo per
uenis exclusis fideliter teneantur. Si
quis at prelatus in his remissus fuerit
et ex pre ecclesie vel psonē iniuriarū vel
damnum passi. tertio requiritus ad ex/
ecutionem pmissorū pur in superioribus
cōtinetur. p se vel p aliu pcedere neg/
lexerit sniaz suspensiois a nobis latam
in his scriptis incurrat facta ipa omissi/
one. quā scz suspensiois sniaz si p octo
dies in negligentia pdurando sustine
rit. erit incurrat excoicatiois sniam
a nobis latā in his scriptis. Et nihilominus
cōtra euz ad vltiora p nos de
cōsilio capituli et porū Colōn. pcedat.

Contra clericos in executionibus
sententiarū remissos et sententias ipas
modo debito nō seruantes.

Item hebdomadarij in ecclesijs eōuen
tualibus. plebani rectores seu promso
res parochialiu ecclesiarū et capellarum
ciuitatis et diocesis Colōn. q in suis ec
clesijs seu capellis illos q ex aliquibus
caus de qbus supdictū ē. excoicatioe
incederint vel turis vel hois et fuerit
vt pmissus est excoicari nūctandi. denū
ciare omiserint ipa omissione se seriat ex
coicatiois sniaz in his scriptis a nobis
latā incurrisse et poterunt depositionis
periculū formidare si diuinis se ingesse
rit sic ligati. ita vt nisi celeri satisfactioe
sibi prospererint monitione premissa a
suis ordinarijs puenit beneficijs q ha
bent illa alijs psonis idoneis p eos.
ad quorū spectant collatione cōferant.
Si quis at sacerdos in loco ppter cap/
tuitatem clerici vel propter spoliū ec/
clesie vel ecclesiastice psonē vel propter
aliquā aliarū causarū pdictarū interdī
cto celebrauerit et sit irregularis incō/
-

tinenti nō destiterit. aut infra quideciz
dies nō satisfecerit nobis et ecclesie. ex
tunc incurrat ipō facto excoicatiois
sententiā quā in hmoi. presumptores feri
mus in his scriptis. In qua excoicatio
ne si p quidecim dies psumaciter pdu/
rauerit negligens satisfacere. extunc sit
ipō facto oibus beneficijs ecclesiasticis
q habet destitutus Et si illi ad quos be
nificiorū hmoi collatio pertinet. et
alijs psonis nō cōtulerint infra mēsem
eorum collatio ad proximū superiorem
denouat. Si vero beneficiū sacerdos
nō habuerit hmoi sit post tempus p v/
ctū inabilis ippetū ad aliqđ obtine dā

Et pcepto forefacto statim cesset a diuinis.
ne qō p ignoratiā possit excusari

Item ne aliquis prelatus archi
diaconus ppositus decanis ca/
pitulorū et christianitatis aut re
ctor ecclesie vel capelle p crassam igno
ratiā ab observationibus sniarum pre/
dictarū se valeat excusare. cū difficile sit
singulari denūciatioe singulari aurib⁹
inculcari captiuatione clerici vel spoli
um eccleie vel ecclesiastice psonē. aut ali
ud qđcūqz forefactū. ppter qđ loca aliqđ
cōtingit esse interdita. sicut super⁹ in
pluribus locis est expressum. Statuim⁹
vt prelati archidiaconi prepositi decani
et rectores seu vicarij. q cito captiuitas
clerici vel spoliū. aut aliqđ forefactū. de
qđ ē supdictū ad eoz noticiā vel fama
deferēte vel alio qñqz mō puenit sta
tim cesset a diuinis vbi b̄ iurē pmissa fue
rit faciēdū et ad observatione et execu
tionē dictarū sniaz p se vel p alios tene
ant. Alioqn si obstāte excusatioe crasse
ignoratiē penes et snijs sbiaceat. s. dicit.

Et hec statuta ad psonas ecclesiastice
tas cuiuscunqz ordinis extēdant.

Et statuimus vt ad monasteria
et bona eoz et ad monachos et
religiosas personas cuiuscunqz

Statuta Engilberti.

ordinis ciuitatis dioceſis Colonię ſan-
ta hmoi extendatur. Et monachoru p/
lati et monachi ac alie perſone religioſe
ad obſervationē et executionē teneant
eorundē. Et ſi aliq̄ pſone religioſe cu/
iuſcuq̄ ordinis exiſtant. ſe uoluerint oc/
caſione aliquis priuilegiij ab executione
ſeu obſervatione ſtatutoru iſtoru tueri
uel excuſare. predictoru ſtatutoru auxi/
lio nō inuentur.

Ut hec ſtatuta ne aliquē latere poſ/
ſint ſepius publicentur.

Item ſtatuumus et mandamus
in uirtute ſande obedientie. ut
hec eadē ſtatuta p oēs eccleſias
cōuentuales et prochiales et capellas
ciuitatis et dioceſis Colonię ſingulis annis
ne aliquē latere poſſint ſepius publicē
tur. et in capitulis ruralibus plegant.

Ut nomina ſacrilegoru poſita in re/
giſtro ſepius recitentur.

Item noia eoru q̄ cōtra eccleſi/
as. ſeu pſonas eccleſiaſticas. ali/
quo modorum ſupradictoru ex/
ceſſerint uel delinquerint. ſtatim cū hoc
factum fuerit. ponatur in regiſtro et ſe/
pius recitentur in publico. ut ſciri poſ/
ſit ex qualitate facti et eius circūſtantijs
necnō ex dilatione ſatisfactiois. qualis
ſit cōtra excedentes et delinquentes hu/
iuſmodi procedendū. nec deleantur eor/
um noia. niſi congrua ſatisfactione pce/
dente. Si quid uero dubij aut difficul/
tati. ſup pmiſſis emerſerit. hoc nobis. ca/
pitulo et pitoribus Colonię. reſeruamus
deklaranduz. Nos uero caplin. plati et
alia capitula eccleſiarum ciuitatis et di/
oceſis Colonię. plenā in dño fiducia obti/
nentes q̄ p ſtatuta hmoi. eccleſijs et mo/
naſterijs. et pſonis tā eccleſiaſticis et re/
ligioſis in ſpūalibus et tpalibus pui/
ſum ſit. et debeat prouideri ad obſerua/
tionē eoruſde ſtatutoru. bona fide dñi
fraude et dolo excluſis. firmiter obliga

mus ſigilla eccleſiaru nſarum eiſde ſta/
tutis in teſtimoniū apponentes. Datum
āno dñi milleſimo ducenteſimo ſexage/
ſimo ſexto. Sexto ydus Maij. ¶ Et oia
et ſingula ſtatuta aucte pntis prouincia/
lis concilij. in ōnibus ſuis modo forma/
clauſulis. et tenoribus. ac penarij adter/
tionibus. ad totā nſaz prouinciam ex/
tendimus. et prouincialia ſtatuta ſaci/
mus. decernentes ut ſtatuta prouincialis
debere teneri et obſeruari. ſic q̄ in quar/
libet ciuitate et dioceſi nſe prouincie ea
teneantur et obſeruent. ſicut ſub uerbis
nſe ciuitatis et dioceſis. tāq̄ ſynodalia
ſunt concepta ac pmulgata. et hacten⁹
obſeruata. Saluis tñ alijs ſtatutis ſy/
nodalibus eccleſie nſe Colonię a no/
bis ſue pdeceſſoribus noſtris editis. ne
etiā ſtatutis ſuffraganeoru nſorum. ſi que
hnt. quibus ſi in aliquo repiant pntib⁹
ſtatutis ſria uel diuerſa ab eiſdem. In/
q̄ntū et in eo in quo melius et plenius
prouident eccleſijs monaſterijs et pſo/
locis eccleſiaſticisq̄ pſonis et earu reb⁹
et nō iſtis. Si uero plenius et melius
pntibus ſtatutis eiſde prouidetur. iſtis
et nō illis decernimus fore ſtanduz ut
hoc uidelicet ut nō melius et plenius p
iſta ſtatuta uel p illa prouideatur iudi/
cio ſine arbitrio executoru iporu ſtatut/
torum duximus relinquendū. ¶ Pre/
terea executionē pntiu ſtatutoru ac ab/
ſolutionē ſuſpenſiois et relaxationē ſent/
entiaru in eiſdem ſalarum ſeu eoru au/
doritare ſerendari ad nos et noſtrum
Officialem Colonię. in nſa ciuitate et di/
oceſi. et ad quelibz nſorum ſuffragane/
rum et ſuos Officiales ſiue ad ipos ad
quos de iure uel de conſuetudine. q̄ ad
ſynodalia eoru ſtatuta pntet in ſingul/
lis ſuis ciuitatibus et dioceſis. uolumus
pntet. ¶ Uerū ut oīs ſubiguitas pple/
tas et difficultas quo ad obſeruantiam
pntium ſtatutoru in futurū ciuitentur.
de cōſenſu expreſſo et auctoritate pntis
prouincialis cōcilij retinemus et reſer

namus nobis potestatem facultatem et
 auctoritatem pntia prouincialia statuta
 quo ad nraz ciuitate et diocesim et etiā
 q̄ ad singulas ciuitates et dioceſes noi
 ſtroꝝ ſuffraganeoz ſi ab aliq̄ ipoz n̄roz
 ſuffraganeoz et ſuo capitulo requiſiti
 ſup eo fuerimus de conſilio priorꝝ et ca/
 pituli eccleſie n̄re Coloniēſ In ſyno/
 do tñ n̄ro dioceſano corrigendi emen/
 dandi interpretandi tollendi et in me/
 lius mirandi ſicut hoc nobis ex cauſa
 neceſſarijs et legitimis videbit̄ expedi
 re prouinciali concilio ad id nime con/
 uocato. Quia uero p̄ ipa pntia ſtatuta
 prouincialia cōt̄ uulnari eccleſiarū ec/
 cleſiasticarū pſonarū ac iparū bonozum
 ut ſperamus auctore dño ſalubriter p̄
 uideat̄. precipimus et mandamus in uir/
 tute ſanctę obediencie ut ea ab oibus
 eccleſijs et eccleſiaſticis pſonis noſtre
 prouincie inuioſabiliter et firmit̄ ſrau/
 de et dolo exclusis obſeruet̄ iuxta mo/
 dum et formā ſupmiſſos. In quoz oim̄
 et ſingulorū teſtimoniū ea p̄ hermannū
 dictū raze publicum imperiali auctori/
 tate notariū cōſcribi ⁊ in hanc publicā
 formā redigi ſuoꝝ ſigno cōſueto ſigna/
 ri mandamus ac n̄ro et capituli n̄ri Co/
 loniē ſigilli appenſione muniri. Adā ſūt
 bec in cōcilio n̄ro prouinciali celebrato
 ſub año a natiuitate dñi. M. CCLXXII
 die vltia mēſis octobris in palacio n̄ro
 Coloniē p̄ntibus capitulo eccleſie noſtre
 Coloniē De venerabilibus in chriſto pa/
 tribus dñis Godefrido Oſnaburgenſ. ⁊
 Godefrido Dyndeſ. eccleſiarū dei gr̄a
 Ep̄is n̄ris ſuffraganeis pro ſe et ſuis ec/
 cleſijs Ac venerabili in chriſto patre
 dño Hermāno eccleſie Weneſ. ep̄oz ⁊ Le/
 noldo de Northoff canonico ⁊ eodienſ.
 voſ. in chriſto patris dñi Adolphi ⁊ eo/
 dñi. et dilectis in chriſto mḡro Rutge/
 ro de aldenborpe doctore decretorū ⁊
 Frederico de byekē canonico Monaste/
 riēſ. Venerabilis p̄ris Ludolphi Mo/
 nasteriēſ dei gratia eccleſiaz ep̄iscopis

noſtroꝝ ſuffraganeozum procurator/
 ribus Ac dilectis in chriſto mḡro Rey/
 nero doctore in theologia ac Gerardo
 de vorno canonico. Traiectēſ capituli
 Traiectēſ eccleſie. Ipa eccleſia traie/
 ctēſ ep̄iscopii ſolatio viduata. In pre/
 miſſis omnibus et ſingulis conſequen/
 tibus et ſuoz cōſenſuum expreſſe adhi/
 bentibus preſentibus etiam ſancti pan/
 thaleonis et ſancti Martini Coloniē. ac
 ſancti Corneliꝝ in deſen Gladebaceſ. Tui/
 ciēſis. Bruwylereſ. et Siberaſen mo/
 nasteriorum abbatibus ordinis ſancti
 Bñdicti. būneſ. ſancti Seuerini et ſan/
 cti andree eccleſiarum Coloniē. prepoſit.
 Item būneſ. ſancti Gereonis Co/
 loniē. ſancti andree. ſancti kuz/
 niberti. ſancti Seuerini. ſanctoz apoſto/
 loꝝ. ſanctę marie ad gradus Deca/
 nis eccleſiarum ciuitatis et dioceſ Col/
 loniē. Officiali noſtro Coloniē. zeſſiceſ. et
 carpenſ. Coloniē dioceſ. Eccleſiarum pre/
 poſitis ac alijs prelatiſ canonicis paſto/
 ribus eccleſiarū rectoribus et clericis
 n̄rarum ciuitatis et dioceſ ac prouin/
 cie in multitudine copioſa. Et ego her/
 mānus dictus raze de Colonia public⁹
 impiali auctoriſ notariū antedict⁹
 premiſſis omnibus et ſingulis dum age/
 rentur vna cum perſonis prenominaſ.
 preſens interſui eaꝝ omnia et ſingula
 put̄ ſuperius in. preſentibus rotulis p̄
 me cōneris et ſignatis de mādato Re/
 uerendiſſimi in chriſto p̄ris et dñi. Do/
 mini Henrici dei gratia ſanctę eccleſie
 Coloniē. archiepi predicti cōtinent̄ cō/
 ſcripsi et in hāc publicā formā redegi
 meo q̄ ſigno cōſueto ſignauit uocatus
 et rogatus quod eſt tale. Et nos Gode/
 fridus dei gratia Dyndeſ eccleſie ep̄is/
 copus quia omnibus contentis et ex/
 preſſis in preſenti inſtrumento cui n̄ra
 p̄ns littera cōſignatur preſentes in cōli/
 lio prouinciali interſuimus eiſq̄ rāq̄
 vtilibus et neceſſarijs eccleſijs eccleſi/
 aſticis q̄ pſonis et eaꝝ rebus cōſenſuz

nostrum prehabita matura deliberatio
ne adhibuimus p nobis et ecclesia nra
p dca. idcirco sigillū nrm in signū presti
ti cōsensus et auctoritatis a nobis et a
toto cōcilio puiciali pntibus durimus
apponēdū. Actum et datum die et loco
de quibus in ipso instrumēto sit mentio
Anno. M. C. C. vicelimo scdo. Et nos
Godefridus dei gratia Sniaburgē. ec
clesie eps quia oibus cōtēntis ic. vt sup
Eniūsis pntes lras vsuris et au ditu
ris Adolphus dei gratia Leodiē Eps
salutez et cognoscere veritatē Nouerit
tis q quia venerabilis in christo pat et
dñs herman? eadem gratia eps heneñ.
vices nras gerens in pōticialibus et
Lenoldus de northoff canonic? Leod.
procuratores nri ipi cōcilio puouiciali
Reuerēdi in christo pns et dñi. dñi hē
rici dei gratia sancte Colōn ecclesie ar
chiepi colonie celebrato de q in instru
mento publico cui pns nra lra transsi
gitur sit mentio noie nro et ecclesie no
stre interfuert ac oibus et singulis cō
tēntis et expressis in eodē instrumēto
et pserim progationi statutoz synoda
lum bone memorie dñi Engilberti Co
lōn archiepi ad totā puincia Colōn a
hīsq; in dicto instrumēto cōtēntis tāq;
utilibus et necessarijs ecclesijs ecclesi
asticis q; personis et earū reb? p nobis
et nra ecclesia noie pcuratorio cōsenser
runt. Idcirco nos ea que p ipos in hoc
negocio acta sunt ratificātes et approbā
tes sigillū nrm pntibus durimus appo
nendū. Dattū āno dñi. M. ccc. vicelimo
scdo in crastino beati martini epi.

Incipiūt capitula

statutoz ecclesie Coloniens? editorum a
bone memorie dño Sifrido archiepisco
po Coloniensi.

Primo de vita et honestate cle
Item de cohabitatoribus et cō
cubinarijs.

Item de statu claustralū et religioz.
Item qualiter clerici et maxime sacer
dotes populū regētes vel plebē in ad
ministracione septem sacramentoz que
cōtinēt in hoc versu. Baptis. eris. vni
go. via. penitet ordinis iungo. se habere
debeant et primo de baptismo.

Item de sacramento confirmationis.
Item de sacramento extreme vntu
onis.

Item de sacramento eucharistie sine al
tariis cum missa celebratur.

Item de sacramento cōfessionis et pe
nitentie.

Item de ordinibus. et qui ad ordines
admitti debeant.

Item de matrimonio.

Item de sepulturis et cimiterijs.

Ite de bonis ecclesiarū nō alienandis.

Item de malefactoribus ad ecclesiam cō
fugientibus.

Item de vsurarijs manifestis.

Item de clericis in ecclesijs vel capell
lis celebrantibus sine nra vel archidia
conorum licentia.

Item de executione mādatoz nro
et curie nostre Colōn.

Item de testamentis

Item de obseruatiōe interdicti quali
ter sit obseruandum.

Incipiunt statuta predicta.

Icet de clericis q̄liter eos cum
modestia sobrietate vite mūdy
tia in domo dñi opz cōseruari.
vt sibi et alijs verbo proficiant et exē
plo p sacros canones et sanctorum pat
rum et predecessoz nostrorum tra
ditiones sufficienter sit prouisum. tamē
quia nōnullos ex ipis clericis. pseruā
illos qui p ecclesias positi sunt ad regi
mē aiarū in obseruacione dicte puuio
nis cōtingit nō sine nota transgressiōis
desides inueniri et iparū statum multū
pliciter deformari.